

Oponentský posudek na disertační práci

Téma práce: **Percepce konsonance a disonance statických souzvuků u vybrané skupiny adolescentů**

Autorka: Mgr. Monika Vacová

Vedoucí práce: prof. PaedDr. Jiří Luska, CSc.

Oponent: prof. PaedDr. Jiří Holubec, Ph.D

Disertaci rozdělila autorka do dvou částí, teoretické a výzkumné.

V úvodu první části Mgr. Vacová vymezuje předmět svého bádání, seznamuje čtenáře s problematikou percepce a apercepce, ale především se věnuje problematice konsonance a disonance z mnoha hledisek: akusticko-fyziologického, matematicko-fyzikálního, antropologického, biologického, historického. Nejpodrobněji pojednává o disonanci a konsonanci z pohledu psychologického vnímání, vstupujícího do dané problematiky v druhé polovině 19. století. Podrobně představuje a komentuje názory C. Stumpfa, G. Révésze, O. Šína, K. Risingera, A. Modra a B. Duška; zabývá se harmonickým sluchem, tonálně harmonickým cítěním. V následujících, rozsáhlých, velmi přínosných a obsahově hutných kapitolách, představuje průběh i závěry nejdůležitějších výzkumů dané problematiky v souvislosti s vývojem jedince. Dotýká se pochopitelně i dosavadních zjištění ověřujících teoreticky stanovený princip harmonické inverze.

Další kapitoly se věnují vývoji pohledu na konsonance a disonance v pracích nejvýznamnějších hudebních teoretiků, avšak pilířem, jakousi pomyslnou tónikou i dominantou všech následujících kapitol, je osobnost Karla Janečka a s tím korespondující detailní seznámení s jeho prací *Základy moderní harmonie*. Janečkovy závěry, týkající se harmonické inverze, jsou poté ověřovány v druhé části práce.

Výzkumná část je po formální i obsahové stránce precizně zpracovaná; od stanovení hypotéz až po vyhodnocení a seznámení s hlavními zjištěními.

Disertace je doplněna rozsáhlým přehledem literatury a internetových zdrojů, přílohami, nechybí ani CD se všemi použitými testy.

V závěru posudku bych chtěl poukázat na několik skutečností, které mě napadly po přečtení spisu. Je možné, že by se mohly stát námětem pro diskusi u obhajoby.

- 1) Poslechl jsem si část CD s jednotlivými příklady dvojic akordů. Mezi jednotlivými souzvuky v dané dvojici je časová mezera asi 2-3 sekundy. Jde skutečně o izolované souzvuky, nebo je posluchač může vnímat jako souvislý harmonický sled? Jinak řečeno, jedná se skutečně o dvojici statických souzvuků? V testu 1 je to třeba př. 3, akord *C dur* a *a moll*, nebo př. 4, akordy *c moll* a *Es dur*, jedná se zde vždy o mediantní vztahy, kdy si můžeme představit sled T a VI., nebo obráceně.
- 2) Inverzní souzvuky vyjadřují stejné zvukové vlastnosti, vykazují stejnou míru konsonantnosti i disonantnosti. Mají tedy inverzní disonantní souzvuky stejnou disonantní charakteristiku jako souzvuky výchozí? Velmi zajímavý je příklad z testu 3 (str. 141), kdy první dvojice mají mít stejný zvukový účín, přitom disonantní charakteristika prvního souzvuku je 1,2,6 a u druhého je to 1,2,6,0. První souzvuk druhé dvojice (rozdílný účín) má charakteristiku 1,2,6 a druhý zase 1,2,6,0.

Domnívám se, že předložená práce by mohla být v budoucnu publikována, což bych vřele doporučil. I proto si dovolím upozornit na některé drobné nepřesnosti, které se v textu objevily:

- mezi žáky K. Janečka nepatřil *Radim Dresl*, byl to Radim Drejsl (str. 80 a 83)
- str. 89 – autorem *Nauky o harmonii*, poprvé vydané v roce 1887, nebyl Josef Bohuslav Foerster, ale jeho otec Josef Foerster
- nejsem si jistý, zda opravdu česká hudební terminologie užívá pro rozlohu primárně pojem *poloha*, spíše je mezi muzikanty rozšířený pojem *harmonie* (str. 127)-tedy *poloha je poloha, rozloha je harmonie*
- zejména při čtyřhlasých úpravách sextakordů je zvukový účín výrazně ovlivněn také zdvojením určitého tónu (k str. 128)
- myslím, že převrat intervalu není totéž co obrat intervalu (str. 34 a str. 46) Obratem čisté kvinty je čistá kvarta. Převratem čisté kvinty *c1- g1* je čistá kvinta *g1-d2* (osa *g1*), nebo čistá kvinta *f-c1* (osa *c1*).

V souvislosti s Janečkovou prací bych chtěl ještě upozornit na publikaci Vincenta Persichettiho *Twentieth Century Harmony*, která byla vydána v roce 1961 v USA, tedy

zhruba ve stejné době jako dílo Janečkovo. Už v první kapitole Persichetti hodnotí intervaly podle jejich zvukového účinku, zkoumá jejich konsonantnost i disonantnost, upozorňuje na dvojjakost kvarty i na možnou neutrálnost či napětí tritonu. Zajímavé jsou úvahy o zvukových změnách při inverzích intervalů i o změnách jejich zvukového působení v okamžiku, kdy se stávají součástí akordů. V osmé kapitole se autor zabývá zrcadlovou harmonií a jejími zvukovými účinky, což je také přitažlivé téma v souvislosti s předloženou disertací.

Závěr:

Disertační práce M. Vacové má logickou strukturu, příkladnou jazykovou úroveň, která odpovídá všem požadavkům kladeným na uvedený typ kvalifikačních prací.

Přiložené obrázky, schémata, grafy, tabulky jsou přehledně zpracovány.

Spis považuji za aktuální a inspirativní příspěvek k oblasti hudební teorie, hudební psychologie i hudební pedagogiky.

Předloženou práci doporučuji z výše uvedených důvodů k obhajobě.

V Ústí nad Labem dne 27. 2. 2023

prof. Dr. J. Holubec, Ph.D.

katedra hudební výchovy PF UJEP Ústí nad Labem